

Življenjepisi osebnosti na kartah Neustrašne ženske

1

Leta 2018 je hrvaška nevladna organizacija K-zona razvila inovativno družabno igro s kartami *Neustrašne ženske* (Fierce Women), ki sodelujoče seznanja z dosežki žensk na področju kulture, politike, znanosti, feminizma, človekovih pravic in umetnosti. S to zabavno, poučno in družbeno angažirano igro s kartami lahko pri pouku ali doma naslovite vprašanje enakosti spolov. Več o kartah *Neustrašne ženske* na spletni strani: www.fierce-women.net.

Opise osebnosti na kartah *Neustrašne ženske* je iz angleščine prevedla Jedrt Lapuh Maležič in jezikovno pregledala Maja Sužnik.

V Sloveniji so karte dostopne v Mestu žensk – Društvu za promocijo žensk v kulturi. Več informacij: tea.hvala@cityofwomen.org.

Ime	Kratek življenjepis
Mary Wollstonecraft	Prva sufražetka in ena od utemeljiteljic feministične filozofije. Bila je potopiska, aktivistka za človekove pravice in pionirka na področju vzgoje in izobraževanja. Avtorica prelomne razprave <i>Zagovor pravic ženske</i> . (1759–1797)
Simone de Beauvoir	Pisateljica in feministka, ki se je osredotočala na filozofijo, politiko in družbena vprašanja, v prvi vrsti znana po svoji knjigi <i>Drugi spol</i> . Napisala in podpisala je tudi <i>Manifest 343 (kurb)</i> s seznamom žensk, ki so splavile, kar je bilo tedaj v Franciji nezakonito. (1908–1986)
Susan Sontag	»Mračna dama« ameriškega intelektualnega življenja in pisateljica, najbolj znana po esejih o moderni kulturi. Njen obsežni opus zajema dela o filmu, fotografiji, kulturi in medijih, AIDS-u, človekovih pravicah, konfliktih in politiki. (1933–2004)
Marija Jurić Zagorka	Prva politična novinarka na Balkanu in najbolj brana hrvaška pisateljica. Kritiki je niso marali, njen opus 20 romanov so označevali za pogrošno literaturo. Leta 1925 je ustanovila prvo hrvaško revijo za ženske, imenovano <i>Ženski list</i> , ki jo je 13 let tudi urejala. (1873–1957)
Kate Millett	Bralka ni zgolj pasivna prejemnica avtoritarnega moškega diskurza, temveč ima vso pravico, da si ustvari svoj zorni kot, s katerega razlaga literarna dela. Natanko to je storila Kate Millett v svoji slavljeni knjigi <i>Sexual Politics</i> (Spolna politika), ki velja za prvo akademsko feministično literarno-kritično študijo. (1934–2017)
Helen Keller	Prva gluha in slepa oseba, ki je diplomirala. Suфраžetka, pacifistka, radikalna socialistka, podpornica kontracepcije, zagovornica fizično oviranih oseb, po vsem svetu znana govorka, pisateljica in ena od vodilnih humanitark 20. stoletja. (1880–1968)
Luce Irigaray	Avtorica več pomembnih, a kontroverznih del, ki so od 70. let 20. stoletja dalje spreminjala in širila področja feminizma, filozofije, psihoanalize in jezikoslovja. Zoperstavila se je tradicionalnemu dojemanju družbenega in biološkega spola, telesa in jezika. (1930–)
Hedy Lamarr	Čeprav je v prvi vrsti znana kot igralka, je bila tudi izumiteljica. Sodelovala je pri izumljanju zgodnje oblike komunikacijske tehnologije, ki je bila osnova za današnje sporazumevanje prek brezžičnih omrežij Wi-Fi in Bluetooth. (1914–2000)
Agnès Varda	Zvezdnica moderne francoske kinematografije in predhodnica Novegavala. Ena od specifičnosti njenega filmskega jezika je vključevanje vseh tistih, ki so bili v tradicionalni kinematografiji popredmeteni ali iz izključeni. (1928–2019)
Virginia Woolf	Pomembna modernistična pisateljica in feministična vzornica. Zanimalo jo je notranje življenje žensk, seksualnost in družbeni spol pa je dojemala kot nekaj fluidnega. Menila je, da imajo najboljši pisci androgini um – da

3

	so na svet zmožni gledati tako z moškega kot z ženskega vidika. (1882–1941)
bell hooks	Pisateljica in aktivistka na področjih izobraževanja, umetnosti, zgodovine, seksualnosti, množičnih medijev in feminizma. Njeno delo se osredotoča na presečišča rase, kapitalizma in družbenega spola ter na njihovo zmožnost ustvarjanja in ohranjanja sistemov zatiranja in razredne prevlade. (1952–)
Clara Campoamor	Političarka in pravnica, ki je sodelovala pri pisanju španske ustave leta 1931 in poskrbela, da je ta zagotovila enakost med ženskami in moškimi, s čimer je tedaj postala najnaprednejša ustava na svetu. (1888–1972)
Emma Goldman	»Najnevarnejša ženska v Ameriki«, ki je v politični in gospodarski organizaciji moderne družbe videla temeljno krivičnost. Odigrala je ključno vlogo pri razvoju anarhistične politične filozofije. Zagovarjala je enakost in neodvisnost žensk, radikalno izobraževanje in delavske pravice. (1869–1940)
Naomi Klein	Pisateljica, aktivistka in filmarka, znana po svojih političnih analizah ter kritiki kapitalizma in globalizacije. Opozarja, da katastrofe, ki jih povzroča vojskovanje, vodijo v sistemsko plenjenje javne sfere, medtem ko najmočnejše korporacije in posamezniki še naprej kopičijo bogastvo. Zagovarja napredne oblike gospodarske pomoči – vlaganje v izobraževanje, zdravstvo in industrijo. (1970–)
Nellie Bly	Najslovitejša novinarka in poročevalka svojega časa. Zaslovela je po svojem rekordnem potovanju okoli sveta v 72 dneh in po tem, da se je dala za 10 dni zapreti v Norišnico za ženske, da je lahko raziskala poročila o tamkajšnji surovosti in zanemarjanju pacientk. (1864–1922)
Rosa Luxemburg	Revolucionarna voditeljica, novinarka in socialistična teoretičarka. Zagovornica množičnih akcij, spontanosti in delavske demokracije. Bila je odločena, da bo kapitalizem potisnila do skrajnih meja in tako spodbudila krepitev razredne zavesti. (1871–1919)
Victoria Woodhull	Ameriška sufražetka, zagovornica svobodne ljubezni, solastnica časnika, ki je natisnil prvo angleško različico <i>Komunističnega manifesta</i> Karla Marxa, (skupaj s sestro) prva borzna posrednica in prva ženska, ki je kandidirala za položaj predsednice ZDA. (1838–1927)
Clelia Duel Mosher	Zdravnica, higieničarka in zagovornica varovanja zdravja žensk, ki ni odobraval viktorskih stereotipov o fizični nezmožnosti žensk. Desetletja pred Kinseyjem je opravila edino danes znano raziskavo o seksualnih navadah žensk v 19. stoletju, ki je zaradi iskrenosti in odobravanja spolnosti sodelujočih dvignila veliko prahu. (1863–1940)
Charlotte Perkins Gilman	Avtorica feministične klasike <i>Rumena tapeta</i> , zgodbe, ki ponazarja, kako pomanjkanje avtonomije ženskam škoduje v duševnem, čustvenem in celo fizičnem smislu. Poudarjala je ekonomsko enakost kot predpogoj za

	enakost spolov in predlagala, naj se gospodinjenje vključi na seznam plačanih delovnih mest. (1860–1935)
Sophie Scholl	Študentka in protinacistična politična aktivistka, dejavna v skupini za nenasilni upor Bela vrtnica v nacistični Nemčiji. Ker je razdeljevala protivojne letake na Univerzi v Münchnu, je bila obsojena zaradi državnega izdajstva in usmrčena z giljotino. (1921–1943)
Yoko Ono	»Najslavnejša neznana umetnica na svetu. Vsi poznajo njeno ime, nihče pa ne ve, kaj v resnici počne.« Ženska ikona, ki vztraja pri ustvarjanju avantgardne umetnosti, in osebnost, ki opredeljuje svet sodobne umetnosti. Večmedijska umetnica, pevka, tekstopiska, aktivistka za okolje in mir. (1933–)
Jo Spence	Fotografinja, pisateljica, kulturna delavka in fotografska terapevtka. V času svoje plodovite fotografske kariere je postala znana po angažiranem pristopu k umetnosti, vseskozi pa je obravnavala socialistične in feministične teme. Na številnih avtoportretih je upodobila svoj boj z rakom dojke. (1934–1992)
Maria Montessori	Učiteljica, zdravnica in prva Italijanka, ki je naredila diplomu iz medicine. Zasnovala je metodo za vzgojo otrok, imenovano Montessori, ki temelji na nestrukturiranih dejavnostih, učenju z odkrivanjem in skupinskih igrar, ki spodbujajo neodvisnost, občutek svobode in samozavest. (1870–1952)
Harriet Martineau	Prva sociologinja in spregledana utemeljiteljica sociologije. Menila je, da mora proučevanje družbe vključevati vse njene vidike, in vztrajala, da je treba vključiti vanjo tudi obravnavo žensk. Prva sociologinja, ki je proučevala vprašanja zakonske zveze, otrok, verskega življenja in rasnih razmerij. (1802–1876)
Kate Bornstein	Uprizoritvena umetnica in proučevalka spolov, avtorica dela <i>Spolni izobčenci: o moških, ženskah in nas ostalih</i> , ki je obveljalo za manifest dvoma v binarno razlikovanje na osnovi spola in seksualnosti in je vključeno v učni program več kot 120 fakultet. Samo sebe opisuje kot »sado-mazo femme trans lezbo«. (1948–)
Temple Grandin	Profesorica zootehnike, svetovalka za vedenje živali v živinorejski industriji in glasnica oseb z avtizmom. Uvedla je revolucionarne postopke za humano ravnanje z živino na živinorejskih kmetijah in v klavnicah. (1947–)
Angela Carter	Romanopiska, kratkoprozna avtorica in novinarka, znana po feminističnem, magičnem realizmu in pikaresknih delih. V kratkoprozni zbirki <i>The Bloody Chamber</i> (Krvava izba) je reinterpreterirala priljubljene ljudske pripovedke, mite in pravljice skozi feministično in psihoanalitično perspektivo, znanim literarnim likom pa ponudila nove izbire in izide. (1940–1992)

Vivian Maier	Ulična fotografinja, ki je posnela več kot 150.000 fotografij, je 40 let delala kot varuška. Dve leti pred smrtjo ni več zmogla plačevati za skladišče, ki ga je najemala, zato so njene negative prodali na dražbi in odkrili njen talent. Odtlej je bilo njeno delo predstavljeno v več galerijah, knjigah in dokumentarnih filmih. (1926–2009)
Nan Goldin	Fotografinja, znana po globoko osebnih in iskrenih portretih prijateljev, družine in ljubimcev, ki jih sama opisuje kot svoje »pleme«. Njene podobe delujejo kot vizualna avtobiografija, v kateri dokumentira samo sebe in najbližje, zlasti v okviru LGBTQ skupnosti. (1953–)
Toni Morrison	Romanopiska, Nobelova in Pulitzerjeva nagrajenka, urednica in profesorica. Njeni romani so znani po epskih temah, izjemni jezikovni spretnosti in bogatih podrobnostih afroameriških likov, ki so v središču njenih pripovedi. (1931–2019)
Frida Kahlo	Slikarka nadrealizma in magičnega realizma, ki je raziskovala vprašanja identitete, postkolonializma, spola, razreda in rase. Je simbol svobode in Mehike, njeno delo pa po vsem svetu slavijo zaradi brezkompromisnih opisov ženske izkušnje in telesa. (1907–1954)
Sylvia Sleigh	Zaradi združevanja feminizma in slikarstva je postala ena od najpomembnejših slikark 20. stoletja. Bila je ustanovna članica SOHO 20, izključno ženske galerije pod vodstvom umetnic, pridružila pa se je tudi galeriji A.I.R., prvi galeriji v rokah ženske umetniške zadruge v ZDA. (1916–2010)
Hannah Arendt	Ena najpomembnejših intelektualk 20. stoletja. V 18 knjigah in številnih člankih obravnava značaj moči in področja politike, neposredne demokracije, avtoritete in totalitarnosti. V poročilu s sojenja Adolfu Eichmannu iz leta 1963 je skovala izraz »banalnost zla«. (1906–1975)
Rosa Parks	Prva dama državljskih pravic in »mati osvobodilnega gibanja« v ZDA. Po tistem, ko svojega sedeža ni hotela odstopiti belskemu potniku, je postala ikona upora proti rasni segregaciji. (1913–2005)
Valie Export	Leta 1967 si je spremenila ime v Valie Export in se tako odpovedala imenoma svojega očeta in nekdanjega moža, simboloma patriarhalnega lastništva. Prelevila se je v blagovno znamko in začela razvijati najpomembnejši opus eksperimentalne feministične umetnosti v povojnem obdobju. (1940–)
Judith Butler	Filozofinja in teoretičarka spolov, katere delo je vplivalo na politično filozofijo, etiko in feministično teorijo tretjega vala ter kvirovsko in literarno teorijo. Slovita je njena teoretična utemeljitev, da je družbeni spol konstrukt, ki se utrjuje s ponavljajočim se obnašanjem. (1956–)
Nada Dimić	Prva hrvaška partizanka. Zaradi svojega besedila o dekanovem zatiranju in preganjanju levičarsko usmerjenih študentov so ji prepovedali dostop do vseh šol v Jugoslaviji. Ko je bila stara 19 let, so jo aretirali in trpinčili ustaški agentje, nato pa so jo v taboriščni bolnišnici ubili. Po vojni je bila

6

	posthumno nagrajena z vojaškim odlikovanjem Red Narodnega heroja Jugoslavije. (1923–1942)
Vigdis Finnbogadóttir	Prva neposredno demokratično izvoljena predsednica. Predsedniško funkcijo je opravljala 16 let in tako postala najdlje službujoča izvoljena ženska na čelu katere koli države. Bila je tudi umetniška vodja ene od najuglednejših kulturnih ustanov na Islandiji, Mestnega gledališča Reykjavik. (1930–)
Adrienne Rich	Pesnica, esejistka in radikalna feministka, ki je zatiranje žensk in lezbijk ponesla v ospredje pesniškega ustvarjanja. Njen esej <i>Prisilna heteroseksualnost in lezbični obstoj</i> je eden prvih, ki se loteva teme lezbičnega obstoja – definirala ga je kot »razbijanje tabuja in zavračanje prisilnega načina življenja«. (1929–2012)
Valentina Tereškova	Kozmonavtka, inženirka in političarka. Bila je prva ženska v vesolju, leta 1963 izbrana med več kot 400 kandidati. Leta 2013 se je ponudila, da bi odpotovala na enosmerno potovanje na Mars, če bi se pojavila priložnost. (1937–)
Věra Chytilová	Avantgardna filmska režiserka in pionirka češke kinematografije. Ustvarila je edinstven filmski jezik in slog, ki se ne zanaša na literarne ali verbalne konvencije. Režirala je 29 in napisala 22 filmov, od katerih je najbolj znan <i>Marjetice</i> . (1929–2014)
Yayoi Kusama	Predhodnica pop arta, minimalizma in feministične umetnosti. Njeno delo je prežeto z avtobiografsko, psihološko in seksualno tematiko. Četudi občinstvo in kritiki pogosto doživljajo njena dela kot radostna in igriva, so zanjo v prvi vrsti izraz življenja z duševno boleznijo, ki jo uravnava s pomočjo umetnosti. (1929–)
Phoolan Devi	Ljudje jo poznajo pod vzdevkom »Razbojniška kraljica«. Maščevala se je za zločine, ki jih je nad njo zagrešila okrutna patriarhalna družba moderne Indije. Poznejša leta je v indijskem parlamentu posvetila boju za boljši svet. V atentatu so jo ubili trije neznani strelci. (1963–2001)
Emmy Noether	Najpomembnejša ženska v zgodovini matematike, za katero še nikdar niste slišali. Teorem oziroma izrek Noether je združil dva stebra fizike: simetrijo fizičnih sistemov in ohranitveni zakon. Naj bo ironično ali ne, celo krater na Luni, ki so ga poimenovali po njej, leži na oddaljeni strani, ki ni vidna z Zemlje. (1882–1935)
Marie Curie	Bila je prva ženska, ki je dobila Nobelovo nagrado, in edina oseba, ki je Nobelovo nagrado prejela za dve različni področji znanosti, fiziko in kemijo. Bila je tudi prva ženska, ki je poučevala na Univerzi v Parizu. (1867–1934)
Hypatia	Matematičarka, astronomka, izumiteljica in filozofinja. Ena od prvih žensk, ki je proučevala in poučevala matematiko in filozofijo. Imeli so jo za »poganko«, krščanski fanatiki pa so jo zažgali, zaradi česar je postala

	močan feministični simbol intelektualnih prizadevanj v zoperstavljanju nevednim predsodkom. (360–415)
Vera Rubin	Po njeni zaslugi je prišlo do enega najpomembnejših kozmoloških odkritij 20. stoletja, ki ga je Nobelova nagrada po krivici obšla. Z merjenjem rotacije oddaljenih galaksij je Rubin ponudila nekatere izmed prvih dokazov za obstoj temne snovi. (1928–2016)
Annie Jump Cannon	Astronomka. Njeno katalogiziranje je bilo ključnega pomena za razvoj sodobne zvezdne klasifikacije. Poznani so jo pod vzdevkom »Popisovalka neba«, saj je klasificirala 300.000 zvezdnih teles, več od katerega koli drugega posameznika. (1863–1941)
Ada Lovelace	Matematičarka, analitičarka, metafizičarka in utemeljiteljica znanstvene rabe računalnikov. Bila je prva, ki je dosegla, da je mogoče računalnike uporabljati za več kot zgolj računanje. Ustvarila je prvi algoritem, ki naj bi ga izvedel stroj, s čimer je postala prva računalniška programerka. (1815–1852)
Tracey Emin	Sodobna umetnica, znana po svojih avtobiografskih in osebnoizpovednih umetninah. Eno od njenih del vsebuje šotor z imeni vseh oseb, s katerimi je kdaj spala. Kot <i>enfant terrible</i> mladih britanskih umetnikov se je leta 2016 poročila s »prelepo, paleolitsko, monumentalno, dostojanstveno« skalo. (1963–)
Maria Gaetana Agnesi	Matematičarka, filozofinja, teologinja in humanitarka. Bila je prva ženska v zahodnem svetu, ki je dosegla ugled v matematiki, napisala matematični priročnik, pa tudi prva ženska, ki so jo imenovali na univerzitetni položaj profesorice matematike. (1718–1799)
Celia Sánchez	Kubanska revolucionarka, političarka, raziskovalka in arhivarka. Zgodovinar Pedro Alvarez Tabio je zapisal: »Če bi Batistu kadarkoli med 1953 in 1957 uspelo ubiti Celio Sánchez, sploh ne bi bilo kubanske revolucije, tako da se Fidel in Che ne bi mogla pridružiti nikakršnemu revolucionarnemu gibanju.« (1920–1980)
Clarice Lispector	Skrivnostna pisateljica, mednarodno priznana zaradi svojih inovativnih romanov in kratkih zgodb. Hélène Cixous je menila, da je Lispector »tisto, kar bi bil Kafka, če bi se rodil kot ženska. Ali če bi bil Rimbaud mati in bi živel do petdesetega leta.« (1920–1977)
Stephanie Kwolek	Kemičarka. Njeno odkritje je privedlo do proizvodnje izjemno močne družine sintetičnih vlaken. Najbolj znani član je na toploto odporni Kevlar®, material, ki je petkrat močnejši od jekla, vendar lažji od steklene volne, uporablja pa se ga v zaščitnih jopičih, pri čolnih, letalih, vrveh in kabljih. (1923–2014)
Rosalind Franklin	Kemičarka, ki je v veliki meri prispevala k razumevanju molekularne zgradbe DNK, RNK, virusov, premoga in grafita. Njeno raziskovanje premoga in virusov so cenili že za časa njenega življenja, medtem ko so

	njen prispevek k odkritju zgradbe DNK prepoznali šele po njeni smrti. (1920–1958)
Eleanor Roosevelt	Politična osebnost, diplomatka, aktivistka in pisateljica. Bila je gonilna sila v ozadju Splošne deklaracije človekovih pravic in znana kot »Prva dama sveta« – s svojim dejavnim in glasnim zagovorništvom pravic žensk, rasne enakosti, javnega izobraževanja, ekonomske poštenosti in mednarodnega sodelovanja je preobrazila vlogo prve dame. (1884–1962)
Ivana Brlić Mažuranić	Avtorica otroške literature in virtuozna pripovedovalka zgodb. Bila je razklana med željo po pisanju in patriarhalnim pojmovanjem dolžnosti, ki so jih v tistem času vsiljevali ženskam. Pa vendar je, ne da bi imela priložnost do potankosti razviti svojo literarno nadarjenost, s svojimi pravljicami pustila neizbrisen pečat na hrvaški književnosti. <i>Čudovite dogodivščine vajenca Hlapiča</i> in <i>Pripovedke iz davnine</i> . (1874–1938)
Françoise d'Eaubonne	Pisateljica in pionirka feminističnega gibanja v Franciji. V knjigi <i>Le Féminisme ou la Mort</i> (Feminizem ali smrt) je leta 1974 skovala izraz »ekofeminizem«. Po njenem mnenju patriarhalni sistem za človeštvo pomeni neposredno smrtno grožnjo, po drugi strani pa lahko feminizem obnovi planet za jutrišnje človeštvo. (1920–2005)
Vandana Shiva	Okoljevarstvena aktivistka, zagovornica prehranske suverenosti in avtorica s področja alternativne globalizacije. Za njeno delo je osrednjega pomena ideja o prosti izmenjavi semen ali zavračanje korporativnih patentov za semena. V svojem boju se je zoperstavila nekaterim najmočnejšim večnacionalnim podjetjem prehranske industrije, denimo Monsanto. (1952–)
Germaine Dulac	Impresionistična filmarka, ki ji pripisujejo zasluge za prvi nadrealistični film – <i>Školjka in duhovnik</i> – še celo pred Buñuelom in Dalíjem. Pred svojo filmsko kariero je pisala članke za feministično revijo <i>La Fronde</i> in intervjuvala celo vrsto neustrašnih žensk, da bi utrdila vloge žensk v francoski družbi in politiki. (1882–1942)